

قدرمنو سفيرانو،

موږ، د افغانستان د ۱۶ ولايتونو ښځو، له گڼو خطرونو سره سره پرېکړه کړې چې د هېواد له دننه خپل غږ پورته کړو، خو د ښځو پر وړاندې د وروستيو محدوديتونو پر ضد ودرېږو. د ملگرو ملتونو د ښځينه کارکوونکو بندیز، چې لومړی ځل د ۲۰۲۳ کال په اپريل مېاشت کې پيل شو او بيا دوهم ځل د طالبانو د حکومت د دفاع وزارت له خوا پيل شو، زموږ پر برخليک او راتلونکې ژور او ويجاړونکي اثر کړی¹.

له ۲۰۲۱ کال راهيسې، پر افغان ښځو د طالبانو له خوا سيستماتيک فشارونه او محدوديتونه په دوامداره توگه وضع کېږي چې د هغوی ټولنيز، سياسي او اقتصادي حقونه يې په شدت تر پښو لاندې کړي دي. دا لارښوونې نه يوازې تبعيض آميزه دي، بلکه د جنسيت پر بنسټ د تاوتریخوالي يوه روښانه بڼه ده. د ملگرو ملتونو په چوکاټ کې د افغانو ښځو د کار بنديز يوازې يو سيستماتيک ظلم نه دی، بلکه يو پراخ پلان دی چې موخه يې د ښځو له ټولنيزو فرصتونو څخه بشپړ محرومول دي. دا پریکړه نه يوازې د ملگرو ملتونو د ښځينه کارمندانو حقونو ته زیان رسوي، بلکه د ټولو افغانو ښځو پرمختللي راتلونکي لپاره هيلو ته د پای ټکی ږدي.

په ټولو ولايتونو کې، د ملگرو ملتونو په ملاتړ روغتيايي مرکزونو کې افغان ښځينه کارکوونکي د خوندي زېږون، د زېږون پر وخت د روغتيايي خدماتو او اړينو درملنو په ډاډمن کولو کې مهم رول لوبوي - هغه خدمتونه چې ډيری ښځې د طالبانو د محدوديتونو له امله له نارينه کارمندانو څخه نشي ترلاسه. د ښځينه کارمندانو له لرې کولو سره، ښځې اړ کېږي چې روغتيايي پاملرنې ته لاسرسی وځنډوي او يا په دې اړه هيڅ اقدام ونکړي. ځينې ښځې روغتون ته له رسيدو دمخه مړې کېږي ځکه چې دوی د محرم اړتيا نشي پوره کولی. دا دردناک او غمجن حالت په بشپړ ډول د مخنيوي وړ دی.

ښځينه کارکوونکي د باور جوړولو يوازينی وسيله ده چې د ښځو او انجونو لپاره خوندي لاسرسی تضمینوي. له دوی پرته، ښځې نشي کولی د مرستې لپاره نوم ليکنه وکړي، د تاوتریخوالي راپور ورکړي يا په ټولنيز پروسو کې برخه واخلي. د نارينه کارکوونکو يا محلي چارواکو له لوري د مرستې چمتو کول، ښځې د مرستو ترلاسه کولو څخه منع کوي او د انحراف خطر زياتوي.

قدرمنو ښاغليو،

افغان ميرمنې د خپلو حقونو د دفاع لپاره پر ملگرو ملتونو باور له لاسه ورکړی. کله چې په ښځو بنديز ولگول شو، موږ له ملگرو ملتونو څخه د يوه متحد او پرېکنده غبرگون تمه درلوده. د ملگرو ملتونو چوپټيا ښځې دې پوښتنې ته اړ ايستلې چې: که ملگري ملتونه د خپلو ښځينه کارمندانو دفاع نشي کولای، زموږ له حقونو څخه به څنگه دفاع وکړي؟ د ښځو دا پوښتنه بايد ښايي د ملگرو ملتونو له لوري په بېرني او صادقانه توگه ځواب شي.

موږ د ملگرو ملتونو او نړيوالې ټولنې د ځواک نه کارولو او قوي اقدام نه کولو په اړه ژوره اندېښنه لرو. ډداسې حال کې چې موږ د ۲۰۲۵ کال د نومبر مېاشتې په ۴مه نېټه په هرات کې د ملگرو ملتونو د عملياتو د لنډمهاله ځنډولو هرکلی وکړ، يوازې ۱۰ ورځې وروسته د دوی د کار پېل، د دې بحران په وړاندې کمزوری، د جدي ارادې نشتوالی او د همغږۍ نشتوالی ښکاره کوي.

افغان ميرمنو هيڅکله د ژوند ژغورنې مرستې د بندولو غوښتنه نه ده کړې. موږ يوازې دا غوښتنه کوو چې بشري مرستې بايد د تبعیضي کړنو په شتون کې چې ښځې يې برخې کوي او له خطر سره مخ کوي، توجیه نشي. موږ په ملگرو ملتونو غږ کوو چې په ښکاره ډول په سيمه ايزو کارمندانو باندې عملي شوې شفاهي لارښوونې او فشارونه افشا او په دې اړه چوپټيا او اطاعت

1 دا ليک له ۱۶ ولايتونو (بدخشان، بادغيس، بغلان، بلخ، باميان، دايکندي، فارياب، غزني، هلمند، هرات، کابل، کندهار، کندز، ننګرهار، نورستان او پکتيا) څخه د ۳۱ ميرمنو سره په مشوره او همغږۍ کې چمتو شوی چې د ۲۰۲۵ کال د نومبر په ۲۰مه نېټه د ځيرنو او پراختيا بنسټ (DROPS) لخوا په يوه غونډه کې گډون وکړ ترڅو د ملگرو ملتونو لپاره د کار کوونکو افغان ميرمنو د کار خايونو څخه د منع کولو په اړه د طالبانو د پریکړې اغيزې مستندي کړي.

غوره نكړي. د ملگرو ملتونو د عمومي لارښوونې سند² پخپله دا مني چې بشري مرستې بايد تبعيض پياوړی نه کړي. د طالبانو له لوري د پلي شوي محدودیتونو اطاعت د ملگرو ملتونو اعتبار کمزوری کوي.

له اوسنیو چارواکو سره نړیواله مرسته او ښکېلتیا باید د روښانه او مشخصو شرایطو تابع وي. دا د بدلون یوازینی لار ده. د مرستې او ښکېلتیا مشروط کول ملکي وګړو ته سزا نه ورکوي او ښځو ته زیان نه رسوي. بلکه دا به هغه کسان چې د تبعیضي پالیسیو پلي کولو مسؤلیت لري، حساب ورکولو ته اړ کړي. د ملگرو ملتونو مسؤلیت دا نه دی چې د ښځو کور ته د لېږلو له لارې ناوړه ګټه اخیستنه وزغمي، ملکري ملتونه باید ډاډ ترلاسه کړي ترڅو هغه سیستم پیاوړی نه کړي چې د ښځو د ایستلو لپاره جوړ شوی.

قدرمنو ښاغلبو،

اسانه حل شتون نلري. **افغان ښځې ښايي بېلابېل نظرونه ولري، مګر دوی ټول دوه حقایق مني: دا وضعیت د زغملو وړ نه دی او باید بدلون ومومي.** هر غبرګون باید د ملکي وګړو ساتنه وکړي او د ستونزو د زیاتېدو سبب نشي. هغه څه چې اوس ورته اړتیا ده هغه د اصولو پر بنسټ همغږي او د پلي کیدو وړ عمل دی. د ملگرو ملتونو دوامداره چوپټیا د بشري حقونو د مدافع په توګه د دوی اعتبار کمزوری کوي، د دوی سیاسي نفوذ کمزوری کوي او طالبان هڅوي چې محدودیتونه پراخ کړي او د معافیت تر سېوري لاندې پاتې شي. له همدې امله موږ په غړو هیوادونو غږ کوو چې پنځه کلیدي ټکو ته لومړیتوب ورکړي:

۱. د ملگرو ملتونو لخوا د ګمارل شوو افغان میرمنو ساتنه

د ملگرو ملتونو لپاره د کار کونکو افغان میرمنو محدودیت د ملگرو ملتونو منشور، د ملگرو ملتونو د کارمندانو امتیازات او معافیت، د کوربه هیواد تړونونه، CEDAW، UNSCR 2681 او اساسي بشري حقونو څخه سرغړونه کوي. د افغان میرمنو د کار بندیز باید په رسمي ډول په لیکلې بڼه لرې شي. په کاري ځای کې د افغان ښځو د ساتنې لپاره باید اړین میکانیزمونه رامینځته شي او د ښځینه کارکوونکو پر ځای د نارینه یا نړیوالو کارکوونکو د ګمارنې مخه ونیول شي. د ټولو لیکو او نالیکو محدودیتونو په اړه منظم او شفاف راپور او د پلي کولو تحلیل، اړین دي.

۲. د ښځو پر حقونو پورې مشروطې مالي مرستې او تعامل

هیڅ اداره چې ښځې له ټولنیز ژوند او فعالیتونو څخه منع کوي، په غیر مشروط ډول مالي ملاتړ نشي ترلاسه کولای. مالي ملاتړ باید یوازې له ډاډ وروسته ورکړل شي چې سرچینې یوازې د ښځو د حقونو او آزادیو د پیاوړتیا لپاره مصرفېږي، او هیڅ ادارې ته اجازه ورکړل شي چې د ښځو حقونه کمزوري کړي. همداراز روښانه عملیاتي سرې کرښې چې د وضعیت یا ساتنې اقداماتو لامل کېږي رامینځته کړي.

۳. د ښځو لاسرسی او د ژوند ژغورنې مرستې ډاډمن ساتل

بشري مرستې باید دوام ومومي، مګر په داسې لارو نه چې د ښځو محدودیت او مخنیوی عادي او دوامدار کړي. په پلان جوړونې، عمل او څارنه کې د افغان ښځو بشپړ ګډون ډاډمن کړئ. هغه پروګرامونه وځنډوئ یا یې بیا ډیزاین کړئ چې د ښځو لاسرسی او ګډون نشي ډاډمن کولای. د ښځو او ماشومانو لپاره مرستو ته لومړیتوب ورکړئ، په ځانګړې توګه هغه ښځې چې د نارینه وو لخوا د مرستو ویش ته له لاسرسي څخه منع شوې دي.

۴. ډیپلوماتیک فشار پر چارواکو نه پر ملکي وګړو

نړیواله پالیسي باید د ښځو د حقونو د سرغړونو مسؤلینو باندې تمرکز وکړي، نه په ملکي وګړو. ډیپلوماتیک عمل باید د جنسیت پر بنسټ د تاوتریخوالي مرتکبین په نښه کړي. د سفر هدفمند محدودیتونه او د نړیوالو ښکېلتیا محدودیتونه باید د ښځو د حقونو د سرغړونو مسؤل چارواکو باندې ولګول شي. بشري پروګرامونه باید په کلکه د ژوند ژغورنې مرستې پورې محدودې وي، او هر ډول مداخلې یا پالیسۍ چې کولی شي د ښځو د اخراج پر بنسټ جوړ شوي سیستم مشروعیت پیاوړی کړي باید ودرول شي. د ساتنې قوي میکانیزمونه پیاوړي کړئ، د افغان ښځینه بشري حقونو مدافعینو لپاره خوندي لاره او بیړني ملاتړ چمتو کړئ، په شمول د ملگرو ملتونو پخوانیو کارمندانو. دا اقدامات به ډاډ ترلاسه کړي

² د OHCHR او UNHCR، ASC، اصولو د شالید ګډه مقاله، ۸ می ۲۰۱۳

چې د بشپړه بشري حقونو فعالينو حقونه او امنيت خوندي دي او دوی د سياسي گواښونو او فشارونو څخه خوندي دي.

۵. د پریکړې کولو په ټولو پروسو کې د افغان ښځو لپاره ځانگړې دایمي څوکۍ

افغان ښځې باید د پریکړې کولو په ټولو کچو کې، د امنیت شورا غونډو او د قطر د خبرو اترو پروسو کې دایمي او مؤثره څوکۍ ولري. دوی باید د اوسني وضعیت د کارپوهانو په توګه فعال او مؤثره رول ولوبوي. له افغان میرمنو سره منظمې مشورې باید د پلان جوړونې، راپور ورکولو او ارزونې په ټولو مرحلو کې په منظم او دوامداره ډول ترسره شي، په ځانګړې توګه په نړیوالو پروسو کې. دا چلند به ډاډ ترلاسه کړي چې د افغان میرمنو لید او تجربې په عملیاتي پریکړو، د خطر تحلیل او په سیاسي ښکیلتیا کې په بشپړ ډول په پام کې ونیول شوي. د افغانستان لپاره د راتلونکو ستراتیژيو ارزونه باید د افغان میرمنو حقونو او وضعیت باندې د دوی اغیز د یو مهم شاخص په توګه په پام کې ونیول شي.

موږ ثابت او انعطاف منونکي یو، تاسو هم باید ثابت او هوډمن پاتې شئ.

افغان میرمنې د خواخوږۍ یا پیوستون غوښتنه نه کوي، بلکې د هغو اقداماتو غوښتنه کوي چې د ملګرو ملتونو د اصولو او منشور پر بنسټ وي، نه یوازې د بشري حقونو ساتنه، بلکې فعال او عملي ملاتړ هم. امنیت شورا باید خپل واک او مسؤلیت په غاړه واخلي ترڅو ډاډ ترلاسه کړي چې ملګري ملتونه، حتی په هغو قضیو کې چې ښايي په غیر ارادي ډول په هغو سیستمونو کې ښکیل نشي چې د ښځو د محرومیت پر بنسټ جوړ شوي دي. په راتلونکې پریکړې به د ملګرو ملتونو برخليک وټاکي چې د ځایي کارمندانو او افغان میرمنو سره به ودریږي او که یوازې د ځان لپاره. د افغانستان په اړه د امنیت شورا دریځ او پریکړې به د نورو اوږدمهاله پایلو لپاره لاره هواره کړي. موږ په عاجله توګه له تاسو څخه د افغان میرمنو د حقونو او وقار د ساتنې لپاره د پیوستون او عملي اقدام غوښتنه کوو. د افغان میرمنو ملاتړ نه یوازې په الفاظو بلکې په عمل کې وکړئ.

په درنښت،

د افغانستان له ۱۶ ولایتونو څخه افغاني میرمنې،

دا مشورتي غونډه د څیړنو او پراختیا بنسټ (DROPS) او د امید لپاره کړکۍ (Window for Hope) لخوا تنظیم شوې وه.